

"Industrivärden för 100-tals miljarder hotas • använd statens innovationsmiljard bättre!"

Publicerad 2016-10-03 13:43

DEBATT - av Stefan Fölster, chef för Reforminstitutet och Örjan Strandberg, ordförande för Stockholms Innovatörskrets

Nyligen meddelade regeringen att man avsätter ytterligare 845 miljoner kronor för att stödja nya innovationer och innovativa tillväxtföretag. Detta utöver de drygt [27 miljarder man årligen redan investerar i FoU](#) - till 99% allokerat till universitet, högskolor (17 mrd) och forskningsfinansierande institut (10 mrd).

Regeringen satsar de nya pengarna på ungefär liknande sätt som tidigare, enligt egen utsago på "strategiska innovationsområden, stärkta industriforskningsinstitut och framstående test- och demonstrationsmiljöer, satsningar för att stimulera investeringar i affärsidéer med hög kunskapshöjd och internationell marknadspotential samt standardisering".

Denna satsning görs utan någon evidens om effektiviteten i denna inriktning. Ytterst få studier har undersökt var viktiga innovationer verkligen görs. De som finns visar dock ganska samstämmigt att större delen av viktiga innovationer inte alls görs på universiteten eller de statliga instituteten.

I stället står enskilda uppfinnare och innovatörer för en mycket stor del. Reforminstitutets och innovationsforskaren Christian Sandströms vetenskapliga kartläggning ['Var skapades Sveriges 100 främsta innovationer'](#) drar slutsatsen: "om en överväldigande majoritet av Sveriges banbrytande innovationer skapats av enskilda uppfinnare/näringsidkare och individer anställda av företag, bör den svenska innovationspolitiken fokusera på dessa aktörer i första hand."

Sandströms rapport redovisar i siffror var Sveriges främsta innovationer uppstod, någonting som innovationsministern åtminstone då ifrågasatte ([MediaPlanet; ForskningsSverige, november 2014](#)):

"Om man arbetar med innovation kan man inte bestämma var någonstans innovation uppstår och man kan inte heller bestämma inom vilka områden innovation uppstår".

Allt fler, även inom regeringen, börjar inse att innovationer till stor del görs av människor som hittills inte har fått mycket uppmuntran av statens innovationssatsningar. Det förblir oklart om överhuvudtaget något av den nya innovationssatsningen går till innovatörer/uppfinnare utanför akademi och storföretag?

Sedan tidigare uppbär universiteten årliga 112 miljoner kronor för sina så kallade Innovationskontor. Är detta årliga stöd innefattat i de 845 miljoner kronorna eller uppgår summan egentligen till 967 miljoner kronor för universitetens innovation år 2016?

Reforminstitutets rapport klargör att Sveriges industriella välfärd i hög grad kommer ur ett antal unika uppfinningar, kring vilka företag har startats. Nedan är femton av Sveriges allra största företag och de uppfinningar som gjorde dem till dagens multinationella giganter. Inom parentes anges (F) för fristående uppfinnare, (A) för företagsanställd och (U) för akademiskt anknuten.

ABB – Jonas Wenström: Dynamomaskinen, tre-fasöverföring (F)
Akzo Nobel – Alfred Nobel: Nobelkrutet, tändhatten, dynamiten mm (F)
Alfa Laval – Gustaf de Laval: Ångturbinen, mjölkmaskinen, mjölkseparator mm (F)
Ericsson – Lars Magnus Ericsson: Telefonluren bl.a. (F), BG Magnusson: AXE-växel (A)
IKEA – Ingvar Kamprad: Kundmonterade möbler (F)
Sandvik – Göran Fredrik Göransson: Bessemermetoden/järnframställning (F)
SCA – Carl Daniel Ekman: Sulfitcellulosa (F)

SKF – Sven Winqvist: Sfäriska kullagret (F)
Swedish Match –Janne Lundström/Alexander Lagerman: Säkerhetständstickan (A)
Atlas Copco – Jonas Hesselman: Reversibel dieselmotor för fartyg (A)
Tetrapack – Erik Wallenberg: Tetraeder (A)
Astra Zeneca – Sven Erik Sjöstrand: Losec (A)
Telia Sonera – B.G. Magnusson & Göran Hemdahl: AXE-systemet (A)
Stora Enso - Viktor Folin: Betydande uppfinningar inom massatillverkning (A)
Electrolux – Von Platen & Munters: Kylskåpet (U)
Av ovanstående urval, kommer majoriteten - åtta företagsgrundande innovationer - från fristående uppfinnare, sju från företagsanställda innovatörer och en (Electrolux) från universitet/högskola.

I modern tid kan man exemplifiera med nutida världsföretag som:

Xerox – Chester Carlsons (F) kopieringslösning 1938
Apple - Steve Jobs, Steve Wozniak och Ronald Wayne (F): hemdatoren 1976
SanDisk, mfl Tech-företag - Eli Harari's (F) uppfunna USB-minne 1988
När drygt hälften av världsföretag som dessa, grundats på en uppfinning från en fristående, icke-akademiskt anknuten innovatör, bör det vara självklart för en innovationsstrategi att även inkludera dessa.

En annan indikator på den reviderade synen på innovationers upphov är följande citat från Hans Lööf: ["lejonparten av svensk innovation härrör inte från svenska universitet. Endast fem procent av patenten är från universitetsforskare"](#).

Hans Lööf är verksamhetsansvarig på CESIS - Centre of Excellence for Science and Innovation Studies, som tillsammans med fyra övriga innovationsforskningskluster; Cind, Ciir, Circle samt Ride har uppburet 117 miljoner kronor från staten sedan 2004, med cirka 120 forskare och doktorander sysselsatta med just innovationsforskning.

Utöver statens nu utlysta 845 miljoner kronor, plus 112 miljoner kronor till innovationskontoren hos UoH, finns också 17 miljarder kronor i oförbrukade medel hos universiteten. Problemet tycks således inte vara brist på finansiella resurser.

Problemet som vi ser det är att inte fullt ut ha identifierat innovationers huvudsakliga ursprung.

Sveriges kår av innovatörer och uppfinnare har idag hamnat i ett närmast liveget tillstånd, med möjlighet att uppbära cirka 7 promille av statens innovationsstöd. Dessutom har antalet organiserade innovatörer halverats bara under de senaste 10 åren.

Om Sverige vill generera större exportföretag i framtiden, måste man på allvar revidera den olyckliga missuppfattning som har rådit i drygt 20 år, främst uttryckt genom tesen Triple Helix.

Det enda som egentligen krävs, är att uppdatera tesen att istället för att sammanföra främst universitet med företag, sammanföra innovatörer/uppfinnare med företag, så får Sverige sannolikt den kontinuerliga innovationsmotor som flera regeringar strävat efter. Modellen finns framtagen och är benämnd UTM.

Mikael Damberg har liksom Vinnovas ledning uttryckt intresse för dess implementation.

Att säkra Sveriges återväxt av innovatörer, skulle inte kräva mer än 1,5 procent av Vinnovas projektbudget, för att landets cirka 30 innovatörs/uppfinnareföreningar skulle kunna uppgraderas till hubar för landets företag att förvärva produktutveckling ifrån. Vid sidan om att naturligtvis identifiera och fånga in framtidens innovatörer.

Det är allvar nu. Industrivärden för 100-tals miljarder hotar att på sikt flyttas utomlands, eller - genom svag immaterialrättslagstiftning - förloras genom intrång från stora företag.

Klimatet för svenska innovatörer och uppfinnare tål inte att försämrars mycket mer.

red@dagensjuridik.se